

Варыянтнасць беларускай энергетычнай тэрміналогіі

Міцкевіч К.М.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Беларускай энергетычнай галіновай тэрміналогіі ўласціва сінанімічнасць. Асабліва характэрна была сінанімія для пачатковага этапа фарміравання беларускай тэрміналогіі, калі тэрміналогія толькі пачынала распрацоўвацца. У гэты час існавала многа варыянтаў і ішоў актыўны пошук найбольш удалых і дакладных. Значная частка ўтвораных у гэты час неалагізмаў не захавалася. Так варыянт *жыўленьне (питание)*, які мы сустракаем у выпусках Беларускай навуковай тэрміналогіі (БНТ), быў выцеснены варыянтам **сілкаванне**. Тэрмін *моцність* у 21-шым выпуску БНТ (слоўніку фізічнай тэрміналогіі), які выйшаў у 1929 годзе, прапаноўваецца перакладаць як *патужнасць* (гэты ж самы варыянт мы сустракаем у перакладзенай з рускай мовы кнізе Ганса Гюнтэра “Электратэхніка ўсім”. Менск, 1932). Ужо ў выпуску тэхнічнай тэрміналогіі БНТ у 1932 годзе гэты тэрмін перакладаецца як *магутнасць*. Тэрмін *предохранитель* у слоўніку фізічных тэрмінаў БНТ перакладаецца як *забясьпечнік*, у слоўніку тэхнічных тэрмінаў БНТ – *засцярожнік* (у абодвух выпадках арфаграфія захоўваецца), у больш позніх слоўніках – *засцерагальнік*.

Тэрмін *магніт* меў варыянт *магнэс* (слоўнік фізічнай тэрміналогіі БНТ, Ганс Гюнтэр “Электратэхніка ўсім”), *электромагнітны* – адпаведна *электрамагнэсавы*; *першасны* (ток) – *пяшчачны* (БНТ, Гюнтэр “Электратэхніка ўсім”), *паліва – апал* (слоўнік тэхнічнай тэрміналогіі БНТ).

Значная колькасць варыянтаў для наймення адных і тых жа тэрмінаў сустракаецца і ў наш час. Гэтую з’яву можна назваць тэрміналагічнай дублетнасцю.

Тэрмін *выпрямитель*, які ў выпусках БНТ і вышэйпамянёнай кнізе Гюнтэра перакладаўся як *выпрастач*, зараз перакладаецца як *выпрамнік* і як *выпрамляльнік*.

Тэрмін *защита* мае варыянты *заслона*, *засцярога*, *абарона*.

Тэрмін *внешний* можа перакладацца як *знешні*, *знадворны*, *вонкавы*.

Тэрміну *безотказность* у слоўніку электратэхнічных тэрмінаў даецца два варыянты: *безадмоўнасць*, *спраўнасць*.

Наўнасць дублетаў паказвае, што тэрміналогія ў галіне энергетыкі канчаткова не склалася. Работа па яе распрацоўцы і ўдасканаленні павінны працягвацца.